

ALLES OVER ISRAËL

TOV!

club magazine

Tov! is een uitgave van Christenen voor Israël

WONEN IN
EEN KIBBOETS

FEESTELIJK RECEPT

SOEFGANIOT

THEMA:
THUIS IN ISRAËL

- 3** TOV! Clubnieuws
Nieuws, feiten en weetjes
- 6** Nathan, Samuel en Ariëlla
wonen in een kibboets
- 8** Thuis mag je verdrietig zijn
- 10** Helemaal thuis!
- 12** Recept
Feestelijk recept: Soefganiot
- 14** Verhaal
De parelketting
- 16** Puzzel
Los jij ze allemaal op?

THEMA:

THUIS IN ISRAËL

Shalom!

Het onderwerp van deze TOV! is 'Thuis in Israël'. In de TOVs van afgelopen jaar kon je lezen over wat het Joodse volk werd aangedaan tijdens de Tweede Wereldoorlog en dat er nog steeds mensen zijn die Joden kwaad willen doen. Het mooie is dat Joden op dit moment een land hebben waar ze echt thuis kunnen zijn! In deze TOV lees je over hoe het is om in Israël te wonen. In Israël wonen betekent niet dat alle problemen weg zijn, maar wel dat je op een plek woont waar men-

sen elkaar helpen en moeilijke dingen van elkaar begrijpen. Veel mensen hebben hetzelfde meegemaakt. Het is een wonder van God dat het Joodse volk weer een eigen land heeft!

Ik wens je heel veel leesplezier!

Groetjes Johanna

Club nieuws

Bakken met de TOV!club

In de herfstvakantie organiseerde de TOV!Club een online workshop Israëliische koekjes bakken. De koekjes waren erg lekker geworden!

Op de website van de TOV (www.tovclub.nl) kan je de livestream nog terugkijken en dan zelf aan de slag 😊

Abigail en Yael gingen ook een de slag, samen met hun oma!

WINNAAR VAN DE PUZZEL

Hallo!

Het antwoord van de puzzel in de laatste TOV! is: **Darius**

Groetjes,
Deborah Schooten

Beste Deborah,

Het antwoord is inderdaad Darius. Goed gevonden! Darius was een Perzische koning die opkwam voor Israël. We sturen de prijs naar je op!

Groetjes, Johanna

SUPERTOF: NATHAN, NIEK EN GERLO HALEN 100 EURO VOOR HET JAFFA INSTITUUT OP

Heb jij tijdens de lockdown ook nagedacht over wat voor nieuwe dingen je met de extra tijd zou kunnen doen?

Niek, Gerlo en Nathan zaten op de fiets toen ze bedachten wat zij konden doen: vogelhuisjes bouwen en die verkopen. De vader van Niek is timmerman dus daardoor konden ze makkelijk aan hout komen en was

er een plek om te klussen. Toen ze de eerste huisjes af hadden, verkochten ze die aan familie. Dat was zo'n succes dat ze nog meer huisjes maakten en die gingen verkopen langs de deuren. Op die manier verkochten ze wel 50 vogelhuisjes! De jongens geven 100 euro van het opgehaalde geld aan het Jaffa-Instituut. Dat is een organisatie in Israël die arme kinderen helpt. Heel tof jongens!

Nathan, Niek en Gerlo (v.l.n.r.)

Nu in Israël

DRIE LANDEN SLUITEN VREDE MET ISRAËL

Helaas zijn er veel landen in het Midden-Oosten (het gebied waar Israël in ligt) die een hekel aan Israël hebben en niet met Israël willen samenwerken. Het bijzondere is dat daar afgelopen tijd verandering in is gekomen. Drie Arabische landen, de Verenigde Arabische Emiraten (VAE), Bahrein en Sudan heb-

ben vrede met Israël gesloten. Dit betekent dat er handel tussen de landen kan zijn en dat mensen uit Israël en de drie Arabische landen bij elkaar op vakantie mogen. Heel mooi is dat nog meer Arabische landen zich voorbereiden op vrede met Israël.

Een kat in de tuin van het parlement.
Foto: Amit Shabi

ISRAËLISCHE REGERING ADOPTEERT KATTEN

Al een hele tijd lopen er in de tuin van het Israëlische parlamentsgebouw een aantal katten rond, in totaal wel dertig! De katten krijgen voer van de mensen die het gebouw en de tuin op orde houden. De katten waren lange tijd zwervkatten maar nu niet meer. De

baas van het gebouw heeft besloten om alle dertig katten te adopteren. Een aantal katten hebben al namen gekregen, zoals 'ethiek' en 'lobby', een beetje bijzondere namen maar het zijn nu natuurlijk ook bijzondere katten!

Oplosbare pleister uit Israël

Heb jij het ook wel eens gehad dat je een pleister moest losmaken van je lichaam die heel vast zat? Dat kan best pijn doen! Een Israëliisch bedrijf heeft hier nu een oplossing voor bedacht. Ze hebben een oplosbare pleister ontworpen. De pleister bestaat uit een soort gel die je op de wond kan smeren waarna de gel hard wordt. Als je water met een bepaalde temperatuur op de gel doet, dan wordt de gel weer vloeibaar en kan je het makkelijk en pijnloos van de wond halen. Het voordeel van deze pleister is ook dat hij doorzichtig is waardoor je een wond goed in de gaten kan houden. Weer een mooie uitvinding uit Israël!

De oplosbare pleister

SPORT VOOR ALLE KINDEREN IN ISRAËL

De Israëliische president Reuven Rivlin is met een mooi idee gekomen. Rivlin merkte dat tijdens de coronacrisis sport extra belangrijk was voor kinderen om zich goed te voelen. In Israël zijn alleen ook veel arme kinderen waarvan de ouders sport niet kunnen betalen. Rivlin heeft daarom een organisatie opge-

richt die ervoor zorgt dat er 4 miljoen shekel (dat is 1 miljoen euro) gaat naar kinderen die niet genoeg geld hebben om naar sport te gaan. Op die manier kunnen de kinderen ondanks de coronatijd toch ontspannen momenten hebben!

JOODSE KALENDER

11-18 december:

Chanoeka
Lichtjesfeest

28 januari:

Toe Bisjwat
Nieuwjaar van de bomen

26 februari:

Poerim
Lotenfeest

NATHAN, SAMUEL EN ARIËLLA

WONEN IN EEN KIBBOETS

Het thema van de TOV is 'thuis in Israël'. Van over de hele wereld keren er Joodse mensen terug naar Israël. Israël is voor hen echt thuis! Ook vanuit Nederland verhuizen er Joden naar Israël; Zo ook Nathan (11), Samuel (9) en Ariëlla (5) met hun ouders. De TOV!Club interviewde hen over hoe het is om in Israël te wonen.

Ariëlla, Nathan en Samuel met hun ouders op de top van de berg 'Masor'.

Samuel, Ariëlla en Nathan voor hun huis.

HET LEGER IN

Israëliëse jongeren hebben dienstplicht. Dit betekent dat wanneer ze 18 zijn, ze twee of drie jaar het leger in moeten om het land te verdedigen.

WAT IS EEN KIBBOETS?

Een kibboets is een soort dorp waar mensen heel veel samen doen en bijvoorbeeld samen op het land werken om ervoor te zorgen dat het dorp genoeg voedsel heeft.

*Ariëlla helpt op de
veehouderij waar
haar ouders werken.*

Heel bijzonder dat jullie naar Israël zijn verhuisd! Wanneer zijn jullie precies naar Israël verhuisd? En hoe vonden jullie dat?

Ongeveer 2 jaar geleden in het voorjaar van 2018. Eerst woonden we in Rotterdam. De verhuizing was leuk maar ook heel erg spannend. We hadden er toen zin in om in een land te zijn waar het altijd warm is. Maar nu vinden we het wel erg warm!

Waar wonen jullie precies in Israël?

We wonen nu in de kibboets Nahal Oz. Dat is in het zuiden van Israël, dichtbij de Gazastrook. Onze vader werkt bij een melkveebedrijf en papa en mama zijn allebei brandweer.

Wat vinden jullie ervan om in Israël te wonen?

We vinden het wel leuk omdat we veel kunnen buitenspelen. Maar nu is het wel lastig want er is weer een lockdown. We kunnen niet naar school en eigenlijk mogen we ook niet buiten spelen maar dat doen we toch af en toe wel, want de hele dag binnen is niet leuk!

Jullie wonen best wel dicht bij Gaza van waaruit soms raketten naar Israël afgeschoten worden. Hoe vinden jullie dat?

Soms wel eng maar niet altijd. Vorig jaar was er wel iets heel ergs gebeurd. Toen was er een raket op ons huis gekomen, midden in onze woonkamer. Zelf waren we in de safe room gaan zitten. Dat is een kamer in elk huis die door dikke betonnen muren veilig is. We zijn toen gelukkig niet gewond geraakt. Ons huis was wel heel erg beschadigd, gelukkig is ons huis nu weer

helemaal opgeknapt. Het is zelfs mooier dan eerst.

Aan het begin vonden we het wel eng om weer in ons huis te wonen maar nu is het weer oké.

Dat klinkt best heftig zeg! En verhuizen naar Israël was natuurlijk sowieso al spannend. Wat vonden jullie ervan dat je een nieuwe taal moest leren?

De mensen hier kunnen niet zo goed Engels dus we moesten echt Hebreeuws leren. Op school is een juffrouw die speciaal Hebreeuwse les geeft voor kinderen die naar Israël verhuisd zijn. Ze heeft ons goed Hebreeuws geleerd!

Wat doen jullie graag in jullie vrije tijd?

We vinden het leuk om met vrienden buiten te spelen of te gamen.

Missen jullie Nederland wel eens? En wat mis je het meeste?

Ja we missen Nederland wel! We missen onze familie, het eten en de Efteling. Hier zijn ook wel mooie dingen zoals de Dode Zee.

Nathan: Ik wil graag nog een keer naar Kinnereth, (het meer van Galilea) voordat ik in het leger ga.

Vind je het leuk dat je later het leger in moet?

Ik vind dat heel erg leuk. Ik wil later ook soldaat worden!

Bedankt voor dit interview. Tot om van jullie avonturen te horen!

Een cliniclown vrolijk
een jongetje op die het
moeilijk heeft.

Een mevrouw troost een
andere mevrouw die de
Holocaust overleefd heeft.

THUIS MAG JE VERDRIETIG ZIJN

Eeuwenlang woonde het volk Israël verspreid over de hele wereld. Daar hadden ze het niet altijd goed. Vaak werden Joden gepest, gediscrimineerd en ook zelfs vervolgd en gedood, zoals tijdens de Holocaust. Thuiskomen in het land Israël is daarom niet alleen maar feest voor de Joden. Het is ook een plek om uit te huilen.

Een meisje fietst door een bunker in Sderot.

Daniël is bijna negentig jaar oud. Hij groeide op in Hongarije en hij en zijn ouders en twee zusjes werden tijdens de Tweede Wereldoorlog met de trein weggevoerd naar Auschwitz. Dagenlang zaten ze met een heleboel mensen opeen gepakt in de trein zonder eten of drinken. Toen ze uit de trein werden gelaten, waren ze in Auschwitz. Daar werden zijn moeder en zusjes vermoord in de gaskamers. Daniël en zijn vader moesten werken, maar ze werden ziek. Alleen Daniël overleefde de oorlog. Hij had geen familie meer over.

Eran werd geboren in Israël. Hij is nu bijna 65. Toen hij 18 was en net in militaire dienst zat, brak er oorlog uit in Israël. Hij wist eigenlijk nog niets van oorlog, maar moest toch vechten. Hij was vreselijk bang, maar vocht toch dapper, tot een granaat van de vijand vlakbij ontplofte. Eran overleefde het, maar twee goede vrienden van hem die ook meevochten, sneuvelden.

Channah is elf. Ze woont in Sderot, een stad in Israël, vlakbij de Gazastroom. Daar wonen veel mensen die een hekel hebben aan Israël. Al zo lang als Channah zich kan herinneren schieten deze vijanden zo nu en dan raketten af op Sderot. Elke keer als dat gebeurt, gaat er een alarm af en moet ze een schuilplek opzoeken. De stad staat volk bunkers en elk huis heeft een speciale kamer met dikke muren. Een paar keer moest Channah dagenlang in die schuilkamer zitten en hoorde ze overal explosies. Channah is best stoer, maar als het alarm gaat, dan verstijft ze helemaal en kan ze alleen maar huilen.

TRAUMA'S

Daniël, Eran en Channah hebben een 'trauma', dat is een soort wond op je ziel die ontstaat als je vreselijke dingen meemaakt. Als

je aan je lichaam gewond bent, kunnen anderen dat vaak zien.

Bijvoorbeeld als je been in het gips zit.

Mensen houden dan ook graag rekening met je. Na een poosje geneest je lichaam en kun je weer verder. Maar een trauma geneest veel langzamer. Sommige trauma's zijn zó groot, dat mensen er hun leven lang last van hebben. En een trauma kunnen andere mensen niet zien, dus daarom houden mensen ook niet altijd rekening met mensen die *getraumatiseerd* zijn.

In Israël wonen veel mensen met een trauma. Door de Holocaust, door oorlogen of terreur. Of zelfs door hoe het bij je thuis is. Als je ouders een trauma hebben en daardoor heel angstig of snel boos zijn, kun je daar als kind ook een trauma van krijgen. Gelukkig kunnen mensen als Daniël, Eran en Channah in Israël bij heel veel organisaties terecht die helpen bij trauma's. En omdat er zoveel trauma's zijn in Israël, hebben deze organisaties ook goed geleerd hoe je het beste met die verschillende vormen van verdriet en angst om kunt gaan.

Het mooie van al deze organisaties is dat er in Israël plekken zijn waar je trauma wordt gezien. Daar kan je er ook met anderen over praten. Soms met mensen die iets vergelijkbaars hebben meegemaakt en jou dus nog beter kunnen begrijpen. En dat - dat anderen begrijpen dat je gewond bent en verdrietig en je daarmee willen helpen - dat geeft troost. En zo vormt Israël ook een thuis, want thuis, daar mag je verdrietig zijn.

RUTH KOMT THUIS IN BETHLEHEM

Er zijn van die verhalen in de Bijbel die zo bijzonder zijn dat je er bijna tranen van in je ogen krijgt. Zo'n verhaal is ook het verhaal van Ruth. Ruth is een jonge vrouw uit Moab. Ze trouwt als ze jong is met een vluchteling uit het land van Juda.

Machlon is de zoon van Elimelech en Naomi uit Bethlehem. Zij zijn naar Moab gevlucht, omdat er hongersnood is in hun eigen land. Machlon wordt ziek en sterft en niet alleen hij, maar ook zijn broer Chiljon. Naomi die al weduwe is, blijft achter in Moab met haar twee schoondochters Orpa en Ruth.

Als Naomi hoort dat de hongersnood voorbij is in Bethlehem, wil ze graag terug naar haar eigen land. Orpa en Ruth gaan met haar mee naar Juda. Wel drie keer zegt Naomi onderweg dat ze terug moeten gaan naar hun familie en dat ze nog jong genoeg zijn om een nieuwe man te vinden. De meisjes huilen en houden Naomi stevig vast. Ze zijn veel van hun schoonmoeder gaan houden. Na de derde keer besluit Orpa dat ze toch maar teruggaat naar haar eigen familie. En Ruth? Zij zegt:

“Dring er bij mij niet langer op aan u te verlaten en terug te gaan, bij u vandaan. Want waar u heen gaat, zal ik ook gaan,

en waar u overnacht, zal ik overnachten. Uw volk is mijn volk en uw God mijn God. Waar u sterft, zal ik sterven, en daar zal ik begraven worden. De HEERE mag zó en nog veel erger doen: voorzeker, alleen de dood zal scheiding maken tussen mij en u.” Ruth 1:16,17

Ruth gaat met Naomi mee naar Bethlehem en zorgt daar voor haar. De mensen in Bethlehem praten erover: ‘Heb je Naomi gezien? En Ruth, haar schoondochter, die zo goed voor haar zorgt?’ Ook Boaz, een familielid van de man van Naomi, hoort over Ruth en als zij op een dag koren komt oprapen op zijn land, vraagt hij de maaiers stiekem wat extra voor haar te laten liggen. Later trouwt hij zelfs met Ruth en samen krijgen ze een zoon dat ze Obed noemen.

En weet je wat bijzonder is? Obed wordt de opa van Koning David! Dat had Ruth nooit kunnen denken. Het volk van Naomi is echt haar volk geworden en de God van Naomi haar God. Ze is thuis in Israël - **helemaal thuis!**

FEESTELIJK RECEPT

SOEFGANIOT

In december viert het Joodse volk Chanoeka. Dat is een feest van licht waarbij wordt herdacht dat de tempel heroverd werd op de vijanden van het Joodse volk. Men vond toen in de tempel een oliekruikje om de kandelaar te laten branden. Normaal was het kruikje genoeg voor één dag maar nu kwam er door een wonder genoeg

olie uit voor wel acht dagen. Na de acht dagen was het ook weer gelukt om nieuwe olie te maken. Omdat olie een belangrijke rol speelt in het verhaal van Chanoeka, eten Joden vaak gerechten met olie tijdens het feest. Eén van deze gerechten zijn soefganiot, een soort oliebolletjes. Een lekker recept om uit te proberen!

INGREDIËNTEN:

- 300 gram zelfrijzend bakmeel
- 2 eierdooiers losgeklopt met een klein bekertje dunne yoghurt
- 2 eetlepels olie
- 2 eetlepels basterdsuiker
- 2 zakjes vanillesuiker
- Rasp van een halve citroen
- Snufje zout
- Jam en poedersuiker voor de afwerking

KEUKENGEREI:

- Frituurpan (olie op 170 graden)
- Beslagkom
- Lepels om mee te roeren en om balletjes mee te maken
- Een ijzeren spatel

RECEPT:

- Doe alle ingrediënten, behalve de jam en poedersuiker, in de beslagkom en roer dit goed door totdat er een plakkerig deeg ontstaat.
- Vorm nu met twee eetlepels een bol en doe die in de olie (net zoals bij een oliebol).
- Keer af en toe om en bak tot allebei de kanten goudbruin zijn.
- Leg de soefganiot na het bakken op keukenpapier totdat ze afgekoeld zijn.
- Snijd de soefganiot open en vul met jam. Bestrooi ze verder met poedersuiker.

Eet smakelijk!

VERHAAL

DE PARELKETTING

Ongeveer tweeduizend jaar geleden, toen het Romeinse rijk nog bestond, was er eens een belangrijke rabbi uit Israël die op bezoek ging in Rome. Hij wilde daar een goed woordje doen voor de Joden in Rome omdat ze het niet makkelijk hadden onder het Romeinse gezag.

Toen de rabbi door de straten van Rome liep, op weg naar het koninklijk paleis, zag hij plotseling een prachtige parelketting op straat liggen. Hij raapte de ketting op en

bewonderde de schoonheid van de parels. 'Wie zou deze prachtige ketting verloren kunnen hebben?' vroeg hij zich hardop af. 'De ketting is vast van een heel belangrijke en rijke dame!'

Niet veel later zag hij op straat een groep mensen hard en enthousiast met elkaar praten. Hij was benieuwd wat er zou zijn en stapte op de groep af. Hij zag dat in het midden van de groep een koninklijke knecht stond, die een verklaring oplas:

‘Aan alle inwoners van Rome: Weet dat hare koninklijke majesteit vandaag haar parelketting van ongekende schoonheid is verloren. Degene die de ketting vindt en terugbrengt naar de koningin binnen dertig dagen, zal rijkelijk beloond worden! Maar wanneer de vinder hem op de éénendertigste dag of later terugbrengt, dan zal hij gedood worden.’ De verklaring werd een aantal keer opgelezen en de menigte sprak enthousiast over degene die de parelketting zou gaan vinden. Wat een beloning zou die krijgen!

De rabbi luisterde naar de verklaring in stilte. Hij voelde de parelketting in zijn zak, en hij wist dat het de ketting van de koningin was. Hij wist ook dat hij een grote beloning zou krijgen, als hij de ketting terug zou brengen. Maar hij had geen haast en bewaarde de ketting in zijn tas.

Eén dag ging voorbij, en nog één, en zo ging het door. Elke dag weer hoorde de rabbi de koninklijke verklaring, waarin de beloning werd uitgelooft aan de degene die de ketting terugbracht, maar ook de straf voor degene die hem te laat terug zou brengen. Toch ging de rabbi de ketting nog niet terugbrengen.

Toen brak de dertigste dag aan. Het was de laatste dag om de ketting terug te brengen. De rabbi nam de ketting en poetste hem mooi op, maar borg de ketting ook weer op.

De volgende dag, nog vroeg in de morgen, ging de rabbi direct na het morgengebed op weg naar het paleis. Hij sprak de wacht bij het paleis aan. ‘Vertel de koningin dat een oude Jood haar wenst te vertellen waar haar parelketting is gebleven.’ De knecht rende

naar de koningin en kwam snel terug om de rabbi naar de koningin te begeleiden.

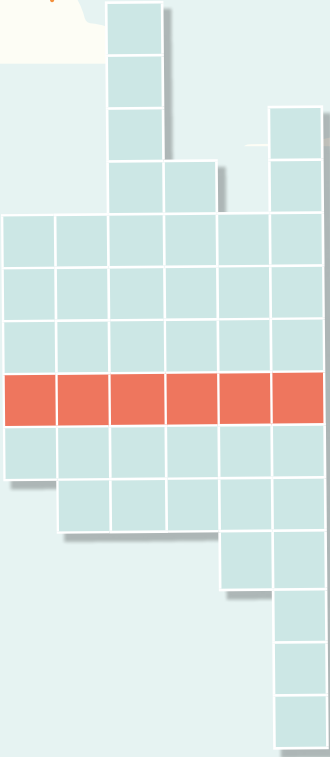
De koningin, die eigenlijk de hoop al had opgegeven dat ze haar ketting ooit nog terug zou krijgen, was sprakeloos toen ze haar prachtige ketting weer in handen had. Even keek ze met dankbaarheid naar de rabbi, maar toen herinnerde ze zich dat het de éénendertigste dag was.

‘Wanneer heb je de ketting gevonden?’ vroeg de koningin. ‘Eénendertig dagen geleden, majesteit,’ antwoorde de rabbi. ‘En je was al die tijd in Rome?’ vroeg de koningin verder. ‘Ja dat klopt, hare majesteit.’ ‘Heb je dan de koninklijke verklaring niet gehoord?’ reageerde de koningin met verbazing in haar stem. ‘Die heb ik wel gehoord, antwoorde de rabbi.’ ‘Maar waarom riskeer je dan nu je leven?’ riep de koningin verbaasd uit.

‘Hare majesteit,’ begon de rabbi, ‘Als ik de ketting binnen dertig dagen terug had gebracht, dan zou het lijken alsof ik de ketting alleen maar terugbracht om een beloning te krijgen of om niet gedood te worden. Maar dat vond ik allebei geen goede redenen. Ik breng de ketting terug, simpelweg omdat de Thora (de eerste vijf boeken van de Bijbel) zegt, dat je gevonden voorwerpen moet terugbrengen naar de eigenaar. Ik houd mij met blijdschap aan dit gebod. En daarbij ben ik bereid om ervoor te sterven.’

“U bent gelukkig met zo’n prachtige Thora! Gezegend is de God van de Joden!” riep de koningin uit. Het leven van de rabbi werd gespaard. Daarnaast werd hij geëerd en ging zijn verhaal nog lang rond in Rome. En vind je het ook hier terug!

Puzzel & pret

WEETJE

Wist je dat het spel Rummikub bedacht is door een Israëliër? Ephraïm Hertzano bedacht het spel als alternatief voor bepaalde kaartspellen die best wel veel ruimte innemen op tafel. Nederlanders zijn best goed in het spel want Nederland is al vier keer wereldkampioen geworden!

OP EEN RIJTJE

- 1 Een land dat naast de Verenigde Arabische Emiraten en Bahrein vrede sloot met Israël
- 2 De achternaam van de Israëliëse president
- 3 Bollen die gegeten worden tijdens Chanoeeka
- 4 De broer van Machlon
- 5 Naam van de kibboets waar Nathan, Samuel en Ariëlla wonen (aan elkaar geschreven)
- 6 Dat wat Nathan, Niek en Gerlo maakten om geld mee op te halen

De antwoorden van de puzzel staan in deze TOV!. Wanneer je de antwoorden goed hebt ingevuld, staat er in de gekleurde rij iets dat te maken heeft met het thema van deze TOV!. Stuur je antwoord **voor 20 januari 2021** naar info@tovclub.nl, dan maak je kans op een prijs. Vergeet niet je naam, leeftijd en adres te vermelden!

Meer weten?

Wil je lid worden van de Tov!Club? Wil je meer weten over geld ophalen voor Aleh? Lijkt het jou leuk om in jouw klas een les te krijgen over het Jodendom? Of wil je iets vragen? Je kunt ons op veel manieren bereiken. www.tovclub.nl

Een gift voor de TOV!Club kan overgemaakt worden naar: NL42ABNA0406954380

De TOV!Club is de kinderclub van de Stichting Christenen voor Israël. www.cvi.nl.

CHRISTENEN VOOR
ISRAËL

f /jijbentov
@jijbentov
info@tovclub.nl